

Opgaven verbinden.

Opgaven verbinden.

Website: cda.nl/overijssel/
Mail: overijssel@cda.nl

● Inhoudsopgave

1.0 Voorwoord

1.1 Inleiding

1.2 Visie op integraliteit van het landelijk gebied

1.3 Thema's leefbaarheid, natuur en water, economie, en toekomstbestendigheid

1.4 Leeswijzer

2.0 Leefbaarheid

2.1 Inleiding

2.2 Omschrijving van de opgaven en ambitie

2.3 Visie op de opgaven en ambitie

2.4 Rollen en verantwoordelijkheden van betrokken stakeholders

2.5 Benodigd instrumentarium

2.6 Speerpunten

3.0 Economie (inclusief agrarisch en toerisme)

3.1 Inleiding

3.2 Omschrijving van de opgaven en ambitie

3.3 Visie op de opgaven en ambitie

3.4 Rollen en verantwoordelijkheden van betrokken stakeholders

3.5 Benodigd instrumentarium

3.6 Speerpunten

4.0 Water en natuur

4.1 Inleiding

4.2 Omschrijving van de opgaven en ambitie

4.3 Visie op de opgaven en ambitie

4.4 Rollen en verantwoordelijkheden van betrokken stakeholders

4.5 Benodigd instrumentarium

4.6 Speerpunten

5.0 Toekomstbestendigheid

5.1 Inleiding

5.2 Omschrijving van de opgaven en ambitie

5.3 Visie op de opgaven en ambitie

5.4 Rollen en verantwoordelijkheden van betrokken stakeholders

5.5 Benodigd instrumentarium

5.6 Speerpunten

6.0 Analyse

6.1 Inleiding

6.2 Visie CDA Overijssel als geheel op het landelijk gebied

6.3 Aanpak

7.0 Aanbevelingen

8.0 Totstandkoming en samenstelling CDA Commissie Landelijk Gebied

● 1.0 Voorwoord

CDA Overijssel presenteerde in 2020 de visie 'Perspectief voor het platteland'. Deze visie had vooral betrekking op de ontwikkeling van de agrarische sector in Overijssel in relatie tot de maatschappelijke opgaven. Hoe blijven boeren een boterham verdienen binnen de sterk veranderende context. Er werd toen ook al gevraagd om een visie voor het landelijk gebied in een bredere context.

Het landelijk gebied in Overijssel is van groot belang. Niet in het minst voor al die mensen die er wonen, werken of op iedere andere willekeurige manier mee verbonden zijn. Deze visie gaat over het landelijk gebied, maar nadrukkelijk wel in verbinding met de buurtschappen, dorpen en de steden.

Gezien de urgentie en de omvang van de maatschappelijke opgaven is het voor CDA Overijssel hét moment om te komen tot een visie waarin we het landelijk gebied vanuit een breder perspectief bezien. Van waaruit we met een positieve insteek vooral willen laten zien wat wél kan en wat daarvoor nodig is. Een visie van waaruit we provinciebreed keuzes durven en kunnen maken voor ons politiek handelen en daarmee een bijdrage leveren aan consistent beleid. Ook dient dit stuk als inspiratiebron voor de lokale CDA-afdelingen in Overijssel voor hun verkiezingsprogramma's.

Met deze visie 'Opgaven verbinden' willen we invulling geven aan deze behoefte en hopen we een bijdrage te leveren aan een perspectievolle ontwikkelrichting voor ons mooie Overijssel waarin mensen ertoe doen. Ik ben dan ook erg blij met dit document dat recht doet aan de CDA-uitgangspunten en ons richting geeft voor ons politiek handelen.

Laura Mak

fractievoorzitter CDA
in Provinciale Staten
van Overijssel

● 1.2 Inleiding

Onze omgeving verandert voortdurend. Of het nu gaat om onze steden, dorpen, buurtschappen of om het landelijk gebied, verandering is van alle tijden. Tegelijkertijd is het onze uitdaging en verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat veranderingen leiden tot verbetering. Of het nu gaat om het menselijk welbevinden, natuur, ruimtelijke kwaliteit en economisch perspectief zoals in de landbouw of voor het milieu.

Vanuit deze positieve gedachte wil CDA Overijssel in onze provincie perspectief bieden en hiervoor verantwoordelijkheid nemen. Geen keuzes maken heeft immers ook effect en zal ons niet verder brengen. Het CDA wil met een positieve grondhouding, wetend daarbij niet uitpuddend te zijn, een positieve bijdrage leveren aan de doorontwikkeling van het landelijk gebied van Overijssel. Niet alleen maar aangeven wat niet kan, maar vooral wat er wel kan!

De uitdagingen van de toekomst voor het landelijk gebied dienen zich in rap tempo aan. Dit heeft met name voor de agrarische sector grote gevolgen. Uitdagingen, meestal vanwege afspraken die we met elkaar op Europees niveau hebben gemaakt om onze leefomgeving voor de toekomst in de juiste balans te houden of te brengen. Soms dwingen juridische uitspraken ons om op een andere wijze onze verantwoordelijkheid te nemen dan we hadden voorzien. Daarnaast zijn er autonome en economische ontwikkelingen waarvan de impact fors is.

Dit alles leidt tot verandering. En veranderingen zijn van alle tijden. Deels zijn ze autonoom zoals bijvoorbeeld de vergrijzing, maar deels ook niet en kunnen we aan de voorkant keuzes maken. Tegelijkertijd kunnen we ook constateren dat niet alle keuzes uit het recente verleden hebben geleid tot de verbeteringen die we voor ogen hadden. Het is belangrijk voor ons om daarvan te leren en inspiratie op te doen, zodat we bij het maken van toekomstige keuzes meer oog hebben voor het realiseren van verbeteringen in een juiste balans met de autonome ontwikkelingen.

● 1.3 Visie op integraliteit van het landelijk gebied

Het landelijk gebied is zoveel meer dan de optelsom van agrarisch gebruik, water en natuur. Denk daarbij aan leefbaarheid, noaberschap of cultuurhistorie. De eigenheid van mensen in relatie tot hun omgeving in de diverse buurtschappen, dorpen en steden. Daarom werken we in dit document vanuit vier thema's: leefbaarheid, economie, natuur en water en toekomstbestendigheid.

De thema's kunnen per gebied verschillend zijn. Aandacht voor een individueel thema heeft altijd effect op de andere thema's, omdat ze nauw met elkaar verweven zijn. Dat hoeft niet erg te zijn, maar het is wel van belang om zicht op het effect te hebben zodat we de beste keuzes kunnen maken met daarbij behorende passende voorstellen. Vandaar dat we een integrale benadering belangrijk vinden.

Kennis en inzichten vanuit feiten moeten leiden tot een integrale benadering voor een gezamenlijke visie. Een stip op de horizon die een plek krijgt in een gebiedsplan. Een stip die tot stand komt vanuit de opgaven, om mensen, stad en landelijk gebied met elkaar te verbinden in de zoektocht naar een gezamenlijk perspectief.

Deze stip wordt sterk beïnvloed door de verscheidenheid aan opgaven en de eigenheid van het gebied. Iedere stip is dan ook weer anders. Dit betekent dat er geen blauwdruk is, maar dat het altijd gaat om maatwerk. Het realiseren van maatschappelijke opgaven is in onze ogen dan ook geen doel op zich, maar een middel om te komen tot een toekomstbestendige omgeving die gedragen wordt door de samenleving.

● 1.4 Thema's leefbaarheid, economie, natuur en water, en toekomstbestendigheid

Vanuit de vier thema's leefbaarheid, economie, natuur en water en toekomstbestendigheid werken we op hoofdlijnen toe naar de basis voor een visie voor een vitaal landelijk gebied in Overijssel. Deze vier thema's zijn tot stand gekomen vanuit de Commissie Landelijk Gebied van CDA Overijssel. Er is uitgebreid gesproken over de veranderingen in het landelijk gebied en hoe dit in een visie goed kan worden weergegeven. Door het te beschrijven aan de hand van deze vier thema's willen we de visie van CDA Overijssel op het landelijk gebied overzichtelijk weergeven. Verschillende deelthema's hebben we gerangschikt onder deze vier hoofdthema's.

● 1.5 Leeswijzer

In dit document heeft ieder thema een eigen hoofdstuk met een gelijkwaardige opbouw. Na de behandeling van de afzonderlijke thema's in de hoofdstukken 2 tot en met 5 wordt in hoofdstuk 6 een algehele analyse en visie gegeven op het landelijk gebied. In hoofdstuk 7 staan de aanbevelingen omschreven.

● Hoofdstuk-opbouw per thema

- Thema
- Inleiding
- Omschrijving van de opgaven en ambitie
- Visie op de opgaven en ambitie
- Rollen en verantwoordelijkheden van betrokken stakeholders
- Benodigd instrumentarium
- Speerpunten

● 2.0 Leefbaarheid

● 2.1 Inleiding

Zoals in het vorige hoofdstuk aangegeven is het realiseren van maatschappelijke opgaven geen doel op zich, maar een middel om te komen tot een toekomstbestendige omgeving en samenleving. De opgaven waaraan we vanuit de wet moeten voldoen, autonome ontwikkelingen als vergrijzing van de samenleving en de ontwikkelingen in de agrarische sector hebben een forse impact op de leefbaarheid in het landelijk gebied en ze verschillen regionaal.

Dit vraagt aandacht van ons allemaal en consistent beleid van de overheid om de leefbaarheid te behouden en waar nodig te versterken. Dit om te komen tot een omgeving waar mensen zich thuis voelen en omzien naar elkaar. Waar verenigingen bloeien, zorg dichtbij is en inclusiviteit vanzelfsprekend. Die toekomstbestendige samenleving waarin mensen omzien naar elkaar lijkt misschien vanzelfsprekend, maar ze is dat zeker niet. Het vraagt continu aandacht van ons allemaal, zodat leefbaarheid de ruimte krijgt om mee te bewegen met de veranderingen en de wensen van de omgeving.

● 2.2 Omschrijving van de opgaven en ambitie

Onze leefomgeving en onze samenleving veranderen. Deels door overheidsbeleid, deels ook door autonome ontwikkelingen en ontwikkelingen in de samenleving en de economie. Leefbaarheid is geworden tot een containerbegrip en vraagt om nadere duiding. De thema's kunnen per gebied verschillen.

Met leefbaarheid in het landelijk gebied bedoelen we onder andere:

- Het behouden en betrekken van jongeren
- Passend en betaalbaar woningaanbod voor jong en oud
- Een bloeiend verenigingsleven
- Het openhouden van de basisschool
- Goede en bereikbare (mantel)zorg
- Goede bereikbaarheid (zowel fysiek als bereikbaarheid van ondersteunende diensten)
- Voldoende verdien capaciteit in het gebied
- Behoud van (religieus) erfgoed
- Gezonde, veilige en inclusieve leefomgeving
- Verbinding tussen landelijk en stedelijk gebied
- Behoud van identiteit en koesteren van tradities

● 2.3 Visie op de opgaven en ambitie

Opgaven worden door de overheid vaak eenzijdig opgepakt. De samenhang tussen de belangrijke thema's als leefbaarheid, economie, natuur en water en toekomstbestendigheid vraagt meer aandacht. Zeker ook als het gaat om leefbaarheid. Demografische ontwikkelingen, veranderende economische omstandigheden, minder openbaar vervoer en minder voorzieningen vragen om een bredere blik. Te lang hebben we economische argumenten leidend laten zijn en is er te weinig aandacht geweest voor de menselijke maat. Deze balans willen we als CDA Overijssel herstellen.

Leefbaarheid is niet alleen een aandachtspunt voor het landelijk gebied, maar ook in de relatie met buurtschappen, dorpen en steden. Veel van de voorzieningen voor mensen in het landelijk gebied bevinden zich immers binnen de bebouwde kom. En tegelijkertijd heeft het landelijke gebied een enorme meerwaarde voor de mensen binnen de bebouwde kom.

Het verbinden van opgaven en ambities zoals bijvoorbeeld wonen op vrijkomende agrarische erven, een 'straatje erbij' in kleine kernen of recreatieve bedrijvigheid kunnen ondersteunend zijn voor een goede bereikbaarheid met het openbaar vervoer. Voldoende verdiencapaciteit en economische ontwikkeling dragen bij aan behoud van de leefbaarheid, zowel binnen als buiten de dorpen en buurtschappen. Realisatie van biodiversiteit en landschap in combinatie met nieuwe economische dragers of woningbouw kan bijdragen aan het versnellen van maatschappelijke doelen. De oplossing zit in de verbinding van en tussen opgaven en ambities. Maar ook tussen het buitengebied en de dorpen en buurtschappen. En dit alles in de relatie tot mensen.

In iedere kern moet er een gelegenheid zijn waar mensen elkaar kunnen ontmoeten. Gebouwen kunnen multifunctioneel worden benut, bijvoorbeeld een sportaccommodatie die overdag dient als ontmoetingsplek voor inwoners. Voorzieningen zijn niet alleen fysiek. Ook voorzieningen als bereikbaarheid van ondersteunende diensten voor bijvoorbeeld zorg, welzijn of financiën zijn van belang. Dorpsplannen moeten niet alleen meer gaan over de kern, maar over de kern en het omliggende buitengebied samen. In de gebiedsprocessen moet leefbaarheid wat CDA Overijssel betreft dan ook een vast onderdeel worden.

● 2.4 Rollen en verantwoordelijkheden van stakeholders

Leefbaarheid in het landelijk gebied komt tot stand door actieve betrokkenheid van de inwoners en een goed samenwerkende overheid. Juist ook in relatie met de dorpen en buurtschappen. Dit vraagt om een bredere gebiedsbenadering (inclusief de buurtschappen en de kernen) door de gezamenlijke overheden en een actieve betrokkenheid van de inwoners. Het faciliteren van zo'n proces en de daarvoor benodigde financiële middelen is een verantwoordelijkheid van de gezamenlijke overheden. Wat CDA Overijssel betreft wordt per gebied geïnventariseerd wat de behoefte ten aanzien van leefbaarheid is vanuit de inwoners. De uitkomst hiervan krijgt een prominente plek in de gebieds- of dorpsagenda.

● 2.5 Benodigd instrumentarium

Een integraal gebiedsplan is nodig om invulling te kunnen geven aan het thema leefbaarheid, waarbij opgaven en ambities vanuit de overheid en vanuit de samenleving met elkaar worden verbonden. Dit kan in de vorm van een gezamenlijke agenda waarbij zowel overheid als samenleving verantwoordelijk zijn voor inhoud en realisatie. Dit vraagt om een andere overheid. Een overheid die werkt vanuit de samenleving en ontmoeten tussen mensen faciliteert. Een samenleving waarin sport en cultuur mensen verbindt. Dit vraagt ook binnen overheden om een andere en bredere (financiële) afweging en werkwijze met bijvoorbeeld een gebiedsbudget. In buurtschappen en kernen moet ruimte gecreëerd worden waar mensen elkaar kunnen ontmoeten, terwijl overheden een bijdrage leveren aan de exploitatie. Ook moet iedere buurtschap of kern een beroep kunnen doen op een gebiedsverbinder die inventariseert wat nodig is op het gebied van welzijn en leefbaarheid. En die daarbij de verbindende schakel vormt tussen dorpsgemeenschap en gemeente.

● 2.6 Speerpunten

Leefbaarheid blijft een begrip dat niet te vangen is in een enkel woord. Het vraagt continu aandacht om mee te kunnen bewegen in de verandering van de tijd. Daarom een aantal speerpunten die voor CDA Overijssel van belang zijn:

1. Leefbaarheidsplan voor elke buurtschap of dorp: Mijn dorp 2035 (inclusief buitengebied)
2. In iedere kern een ontmoetingsplek waar ook de overheid een financiële bijdrage aan levert
3. Ruimte voor woningbouw voor alle doelgroepen (jong en oud)
4. Ontschotten van budgetten voor gemeenschappen (gebiedsbudget)
5. Een gebiedsverbinder voor elke kern
6. Goede fysieke bereikbaarheid en bereikbaarheid van ondersteunende diensten

● 3.0 Economie

● 3.1 Inleiding

De agrarische sector is in het landelijk gebied van Overijssel sinds jaar en dag de economische drager. De sector levert niet alleen een fantastische bijdrage aan onze dagelijkse voeding en voedselzekerheid, maar levert evenals de terreinbeherende organisaties (TBO's) en de landgoederen een onschatbare bijdrage aan onze leefomgeving. Tegelijkertijd zien we dat de agrarische sector op vele terreinen onder druk staat. Marktwerving en wet- en regelgeving maken dat het steeds uitdagender wordt om een boterham te blijven verdienen. Ondanks dat blijft de agrarische sector ook als beheerder van het buitengebied van onze mooie provincie van groot belang.

Agrarisch natuurbeheer maakt steeds vaker onderdeel uit van het verdienvermogen, naast diverse andere vormen van verbreding van de bedrijfsvoering. De verbinding tussen stedelijk en landelijk gebied brengt mooie kansen met zich mee, zoals de relatie tussen de bouwsector en de agrarische sector met biobased bouwmaterialen. Op deze wijze kan de bouwsector haar duurzaamheidsdoelstellingen op het gebied van CO₂ behalen. Het landelijk gebied is onderdeel van de oplossing voor sectoren als de bouw, industrie, energie of mobiliteit.

Tegelijkertijd zien we dat afhankelijk van de ruimtelijke en milieutechnische omstandigheden andere, niet-agrarische bedrijvigheid (zoals bijvoorbeeld MKB of ambachtelijke bedrijven) een steeds grotere rol speelt als het gaat om verdienvermogen, werkgelegenheid, het voorzieningenniveau en de leefbaarheid. Verbreding in de agrarische sector komt steeds meer voor. Recreatie en toerisme, vormen van zorg voor kinderen of ouderen of diensten aan huis worden steeds vaker gecombineerd met een agrarisch bedrijf. Recreatie en toerisme is in grote delen van Overijssel een pijler die van steeds groter belang wordt in het landelijk gebied en waar ruimte is voor verdere ontwikkeling.

● 3.2 Omschrijving van de opgaven en ambitie

Ons landelijk gebied is in veel opzichten in beweging. Tegelijkertijd is het van belang dat er economische dragers blijven en/of zich verder ontwikkelen. Behoud van werkgelegenheid en verdienvermogen is essentieel en ondersteunt functies als leefbaarheid en mobiliteit. Op plekken waar de agrarische sector de ruimte heeft om zich verder te ontwikkelen, moet dit worden geborgd. Op andere plekken moet meer ruimte zijn voor verbreding of voor omschakeling van agrarisch naar niet-agrarisch. De schaal en omvang van familiebedrijven sluit hierbij het beste aan. De opgave en ambitie is om de economische dragers in het landelijk gebied te versterken in een juiste balans met de ruimtelijke- en milieutechnische opgaven.

● 3.3 Visie op de opgaven en ambitie

Economische dragers zijn essentieel voor werkgelegenheid en brede welvaart. Waar de agrarische sector de ruimte heeft om zich verder te ontwikkelen binnen de gestelde (milieu)kaders moet daarvoor ruimte worden geboden. Waar de agrarische sector zich op de huidige manier niet verder kan ontwikkelen vanwege ruimtelijke- dan wel milieutechnische aspecten moet er ruimte zijn voor de verdere ontwikkeling van passende economische bedrijvigheid. Bedrijvigheid die ook een positieve bijdrage levert aan de realisatie van maatschappelijke doelen en het versterken van de ruimtelijke kwaliteit gaan we stimuleren en faciliteren. Niet kijken waarom het niet kan, maar onderzoeken waarom het wel kan door te toetsen aan de meerwaarde voor het grotere geheel.

Dit vraagt om een integrale gebiedsgerichte benadering door de overheid middels een gebiedsplan met nadrukkelijk aandacht voor economische kansen. De verbinding tussen landelijk gebied en stedelijk gebied en die kansen die dit biedt moeten worden versterkt.

De overheid moet hiervoor zelf het goede voorbeeld geven door zoveel mogelijk lokaal of regionaal in te kopen. In de kernen moet voldoende ruimte zijn voor de ontwikkeling van de plaatselijke bedrijven. Het revitaliseren van bestaande bedrijventerreinen heeft de voorkeur boven de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen. Samenwerking met een organisatie als de Herstructureringsmaatschappij Overijssel (HMO) kan hier van toegevoegde waarde zijn.

De recreatieve sector heeft zich de laatste jaren sterk ontwikkeld en biedt kansen voor de toekomst. Het 'merk' Overijssel moeten we in overleg met de sector versterken door de krachten op het gebied van marketing te bundelen en in te blijven zetten op het versterken van de kwaliteit van de sector. Inzetten op regionale publiekstrekkingen kan hierbij van toegevoegde waarde zijn.

● 3.4 Rollen en verantwoordelijkheden

Ondernemers moeten kunnen ondernemen en hebben daarvoor ruimte en duidelijkheid nodig. Ruimte om een bijdrage te kunnen leveren aan de brede welvaart en reuring in het buitengebied. De benodigde ruimte zal divers zijn en sterk afhankelijk van de omgeving waarin de onderneming zich bevindt. De overheid moet hiervoor, toetsend aan doelen, planologisch en beleidsmatig ruimte bieden.

In de gebiedsplannen moet een duidelijke plek zijn voor economie, waardoor het voor ondernemers duidelijk is waar ze op moeten inzetten. Voor recreatie en toerisme moeten de overheid en de sector intensiever samenwerken op het gebied van marketing door het versterken van het 'merk' Overijssel. Samen moeten de mogelijkheden worden verkend om de kwaliteit en vitaliteit van verblijfaccommodaties te versterken en de daarvoor benodigd instrumenten worden ontwikkeld. Ook moet worden onderzocht of regionale toeristische trekkers van meerwaarde kunnen zijn en indien nodig worden versterkt.

● 3.5 Benodigd instrumentarium

Het instrumentarium zal vooral planologisch en beleidsmatig van aard zijn en ingericht om de veranderingen te kunnen faciliteren. Voorbeelden zijn Vrijkomende Agrarische Bebouwing (VAB) en Kwaliteitsimpuls Groene Omgeving (KGO). Het huidige instrumentarium en de daarbij gehanteerde werkwijze is ontoereikend om ons te brengen waar we naar toe willen.

Bodem en water zijn sturend bij het realiseren van de opgaven en ambities. Kaders dienen uitnodigend, stimulerend en duidelijk te zijn en ruimte te bieden voor ondernemerschap. Niet alles kan immers overal. Veranderend ondernemerschap en initiatieven vanuit de samenleving of lokale ondernemers die bijdragen aan de realisatie van de opgaven mogen rekenen op actieve ondersteuning. Er moet een ontwikkelfonds komen waaruit initiatieven worden betaald voor het versterken van de recreatieve sector.

● 3.6 Speerpunten

1. Waar de agrarische sector prioriteit heeft, terughoudend zijn met andere functies
2. Agrarische sector ondersteunen bij de transitie
3. Meer flexibiliteit in omgevingsplannen en toetsen aan doelen
4. Meer ruimte voor niet agrarische bedrijvigheid (zoals MKB en ambachtelijke bedrijven) in gebieden met meervoudige opgaven
5. Inzetten op revitalisering van bestaande industrieterreinen voor nieuwe
6. Ontwikkelfonds voor recreatieve sector
7. Werken aan een gezamenlijk sterk toeristisch 'merk' voor Overijssel

● 4.0 Water en natuur

● 4.1 Inleiding

Water en natuur zijn thema's die in ons landelijk gebied van groot belang zijn en een leveren een belangrijke bijdrage aan de brede welvaart. Water voor de landbouw, natuur, maar bijvoorbeeld ook voor waterveiligheid of drinkwaterwinning. Natuur voor de biodiversiteit, landschap, beleving, etc. Thema's die de komende jaren in verband met de benodigde kwaliteitsverbetering veel van ons gaan vragen, maar die ook zeker prachtige kansen bieden.

Ze hebben in veel opzichten een mate van afhankelijkheid en wederkerigheid. De onmiskenbare klimaatverandering geeft dit thema nog eens extra lading. Vanuit het verleden hebben we ons watersysteem vooral ingericht om water zo snel mogelijk afvoeren. Vanwege de kansen voor de agrarische productie, maar ook voor woningbouw en infrastructuur. We zien met de kennis van nu dat we hierin op veel plekken te ver zijn doorgeschoten. Grote droogte, maar ook piekbuien laten ons zien dat we hier iets mee moeten. Zowel de natuur als de landbouw alsook ruimtelijke ontwikkelingen ondervinden de nadelige effecten hiervan.

Het reguleren en verdelen van water zal onze aandacht blijven vragen. Voorbeeld hiervan is waterinlaat vanuit het IJsselmeer en het Twentekanaal bij grote droogte. Niet alles is direct in geld uit te drukken, maar zowel water als natuur hebben een directe relatie met mensen en hun kwaliteit van leven. Dit vraagt om een bredere benadering waarbij we ook prioriteiten moeten stellen en duidelijke keuzes moeten maken. Samenwerking met belangrijke partners als agrariërs, TBO's en landgoedeigenaren biedt kansen op doelrealisatie voor water en natuur.

Waterveiligheid lijkt zo vanzelfsprekend, maar het verhogen van de waterspiegel in het IJsselmeer en grote hoeveelheden regenwater in korte tijd vraagt om een samenhangend plan. Overstroomgebieden zoals bij Kampen kan schuren met agrarisch gebruik. Langjarige afspraken met agrariërs over waterberging op land in de vorm van blauwe diensten vormt hier het vertrekpunt. Verder is voldoende drinkwater voor onze inwoners een basisbehoefte en van groot belang voor bedrijven.

Voldoende drinkwaterwinningen is wat CDA Overijssel betreft prioriteit naast aandacht voor het besparen op watergebruik. Het inzetten op nieuwe vormen van drinkwaterwinning zoals het benutten van oppervlaktewater zien we als een positieve ontwikkeling. Zoals gezegd zijn natuur en biodiversiteit belangrijke thema's in Overijssel. Versterking is van groot belang en biedt mooie kansen om ons landschap en identiteit te versterken.

Overijssel heeft een forse opgave als het gaat om het realiseren van de Natura 2000-doelen. Blijvende inzet is hierbij van belang, mede in het licht van voldoende ruimte voor economische ontwikkeling. De actuele situatie benadrukt de noodzaak van samenwerking tussen relevante partijen en het aangaan van nieuwe coalities. Het CDA wil dit proces stimuleren en ondersteunen.

● 4.2 Omschrijving van de opgaven en ambitie

De opgaven zijn groot en de ambitie is hoog. In tabel 1 staan ze op hoofdlijnen weergegeven.

Waar Twente droge zandgrond heeft en grotendeels regenwaterafhankelijkheid is, zie je in de Kop van Overijssel bodemdaling en methaanemissie op veengrond. In Twente zijn de vele Natura 2000-gebieden, KRW-waterlichamen en de beekdalen grotendeels bepalend, terwijl het in de Kop van Overijssel naast Natura 2000 gaat om waterveiligheid en veenweidegebieden. Salland heeft slechts beperkte opgaven voor wat betreft water en natuur.

Water	Natuur
Drinkwater (kwantiteit en kwaliteit)	Natura2000
Waterveiligheid	10 % groenblauwe dooradering
Verdroging (verhogen grondwaterpeil)	Bossenstrategie
KRW (Kader Richtlijn Water)	Biodiversiteitsverbetering
Water langer vasthouden i.v.m. droogte (beekdalen)	Realisatie NNN (Natuur Netwerk Nederland)
Nitraatrichtlijn (grondwaterkwaliteit)	
Veenweidegebieden (verhogen waterpeil)	
Beperken gewasbeschermingsmiddelen	

Tabel 1: overzicht opgaven water en natuur

Bij water zie je in zijn algemeenheid dat daar waar de chemische en/of ecologische waterkwaliteit niet op het gewenste niveau is, er veelal een relatie is met agrarisch grondgebruik en/of effecten van de lozing van effluent uit rioolwaterzuiveringen. Voor wat betreft de realisatie van de KRW-opgaven lopen we achter op schema. Die dienen uiterlijk in 2027 gerealiseerd te zijn. Waterschappen werken op dit moment aan een inhaalslag om aan de KRW-doelen voor 2028 te kunnen voldoen.

Voor de realisatie van drinkwaternormen zijn ook termijnen gesteld. Om in te kunnen spelen op de klimaatverandering moet er bij droogte en piekbuien meer water bovenstrooms worden vastgehouden. Beekdalen en natuurlijke laagtes zijn hiervoor het meest geschikt. Waterveiligheid speelt vooral in de Kop van Overijssel langs de rivieren en het IJsselmeer.

Het verhogen van het oppervlaktewaterpeil in het IJsselmeer heeft invloed op de hoeveelheid water die vanuit het Overijsselse achterland kan worden geloosd. We moeten ervoor te zorgen dat steden als Zwolle en Kampen droge voeten houden. Verder zien we dat in stedelijk gebied bij grote piekbuien regelmatig wateroverlast ontstaat waar we een oplossing voor moeten vinden. Ook moet bodemdaling in de polder- en veengebieden worden voorkomen, waarbij de ontwateringspeilen een cruciale rol spelen.

Dit vraagt om maatwerk en een langetermijnperspectief voor agrarische ondernemers.

De Natura 2000-gebieden liggen vast en voor deze gebieden wordt in Overijssel al jaren gewerkt aan de realisatie van de opgaven. De stikstofproblematiek dient adequaat maar zorgvuldig opgelost te worden, mede om zo de PAS-melders te kunnen legaliseren en de vergunningverlening weer op gang te brengen. Het realiseren van de Natura 2000-opgaven zoals we die in Overijssel hebben afgesproken met oog en respect voor de ondernemers en bewoners in het gebied biedt hiervoor de beste basis. Inzet hierop blijft voor CDA Overijssel van belang. Voor het realiseren van de Natura 2000-doelstellingen zijn voldoende financiële middelen noodzakelijk.

De overige opgaven zoals het Natuurnetwerk Nederland (NNN), de Bossenstrategie en de verbetering van de biodiversiteit gaan zeker invloed hebben op de (ruimtelijke) inrichting van onze mooie provincie. Het is aan ons om in deze veranderende omgeving de juiste balans te vinden op een manier die past bij Overijssel en haar inwoners, en zodoende een bijdrage levert aan de brede welvaart in het landelijk gebied. De basis hiervoor vormt een op de toekomst gerichte ruimtelijke ordening en langetermijnperspectief voor de in het geding zijnde functies. Het CDA zal een constructieve bijdrage leveren aan een integrale en toekomstbestendige aanpak van deze opgaven.

● 4.3 Visie op de opgaven en ambitie

De hiervoor genoemde opgaven en ambities staan voor CDA Overijssel niet ter discussie, maar we willen ze wel graag realiseren op een manier die past bij Overijssel en haar inwoners. Ze zijn immers van belang voor de toekomst van onze inwoners en de generaties na ons. Het realiseren van opgaven is voor het CDA dan ook geen doel op zich, maar een routekaart om met elkaar te werken aan een toekomstbestendige provincie. Dit kan in onze ogen alleen door het opstellen van een integraal plan voor Overijssel.

Bodem en water blijven voor ons leidend bij het maken van ruimtelijke keuzes. Bij woningbouwplannen moeten we hiermee rekening houden en bij het vasthouden en bergen water benutten we de natuurlijke laagtes. Om wateroverlast in steden als Kampen en Zwolle te voorkomen zal bovenstrooms meer water worden moeten vastgehouden, waardoor piekafvoeren worden voorkomen. Het huidige hydrologische stelsel is niet berekend op grote piekafvoeren in korte tijd. Water op maaiveld zullen we daarom moeten accepteren. Water vanuit de kernen zal vaker geborgen worden in het landelijk gebied. Hier dient een vergoeding vanuit Blauwe Diensten tegenover te staan, waarbij het de ambitie is om deze en andere maatschappelijke diensten door middel van langjarige contracten bij de inkomensvorming van zowel agrarische bedrijven als landgoederen te betrekken.

Niet alles kan (meer) overal. Dat betekent zeker dat er zaken gaan veranderen en dat er lastige en gevoelige keuzes gemaakt moeten worden waarbij het algemeen belang zoals waterveiligheid en drinkwaterbeschikbaarheid voorrang hebben. Waterschappen zijn verantwoordelijk voor de kwaliteit van het effluent dat uit de rioolwaterzuiveringen (RWZI's) op het oppervlaktewater wordt geloosd. De kwaliteit hiervan moet voldoen aan de normen. Overstorten vanuit de gemeentelijke rioleringen op het oppervlaktewater zijn niet meer van deze tijd.

Ook gemeenten moeten het goede voorbeeld geven als het gaat om de oppervlaktewaterkwaliteit. Overstorten in rioleringen moeten worden gesaneerd. Hemelwater moet afgekoppeld en/of separaat afgevoerd worden naar het oppervlaktewater. Waar mogelijk blijft het belangrijk om opgaven en functies te verbinden of te stapelen. Alleen de sectorale benadering tussen opgaven en de scheiding tussen stedelijk- en landelijk gebied brengt de oplossing niet dichterbij.

Dit schuurt met thema's als leefbaarheid en economie en vraagt om een nieuwe balans waarbij slimme combinaties de voorkeur hebben. Voorbeelden hiervan zijn de bossenstrategie met de KRW-opgave en agrarisch natuurbeheer in beekdalen. De grote verscheidenheid aan de prachtige natuurgebieden kenmerkt onze mooie provincie. De Natura 2000-gebieden vragen onze aanhoudende aandacht. Beheer en onderhoud van bestaande natuur heeft prioriteit. Financiële middelen dienen bij voorkeur eerst hiervoor te worden aangewend.

Wettelijke opgaven zoals de realisatie van de Bossenstrategie en nieuwe natuur vindt bij voorkeur plaats in de vorm van landschapselementen en in gebieden met meervoudige opgaven zoals de overgangsgebieden rondom Natura 2000 en beekdalen. Natuurgebieden en landschapselementen dragen bij aan het versterken van ons landschap en biodiversiteit. De agrarische sector een belangrijke bijdrage geleverd aan de natuur in Overijssel en kan een belangrijke rol vervullen bij het versterken hiervan. Samenwerking tussen de agrarische sector en de TBO's moet worden gestimuleerd.

Wederzijdse kennisdeling is daarbij een belangrijk onderdeel. Daarbij is het van belang om gebiedsgericht te werken, immers water en natuur zijn grensoverschrijdend. Deze 'puzzel' kunnen we dan ook alleen leggen samen met de mensen uit het gebied. CDA Overijssel zal zich inzetten om in overleg met de verschillende sectoren te komen tot bindende afspraken om opgaven op het gebied van natuur en water te realiseren. Doelsturing kan daarbij een belangrijk middel zijn.

● 4.4 Rollen en verantwoordelijkheden van stakeholders

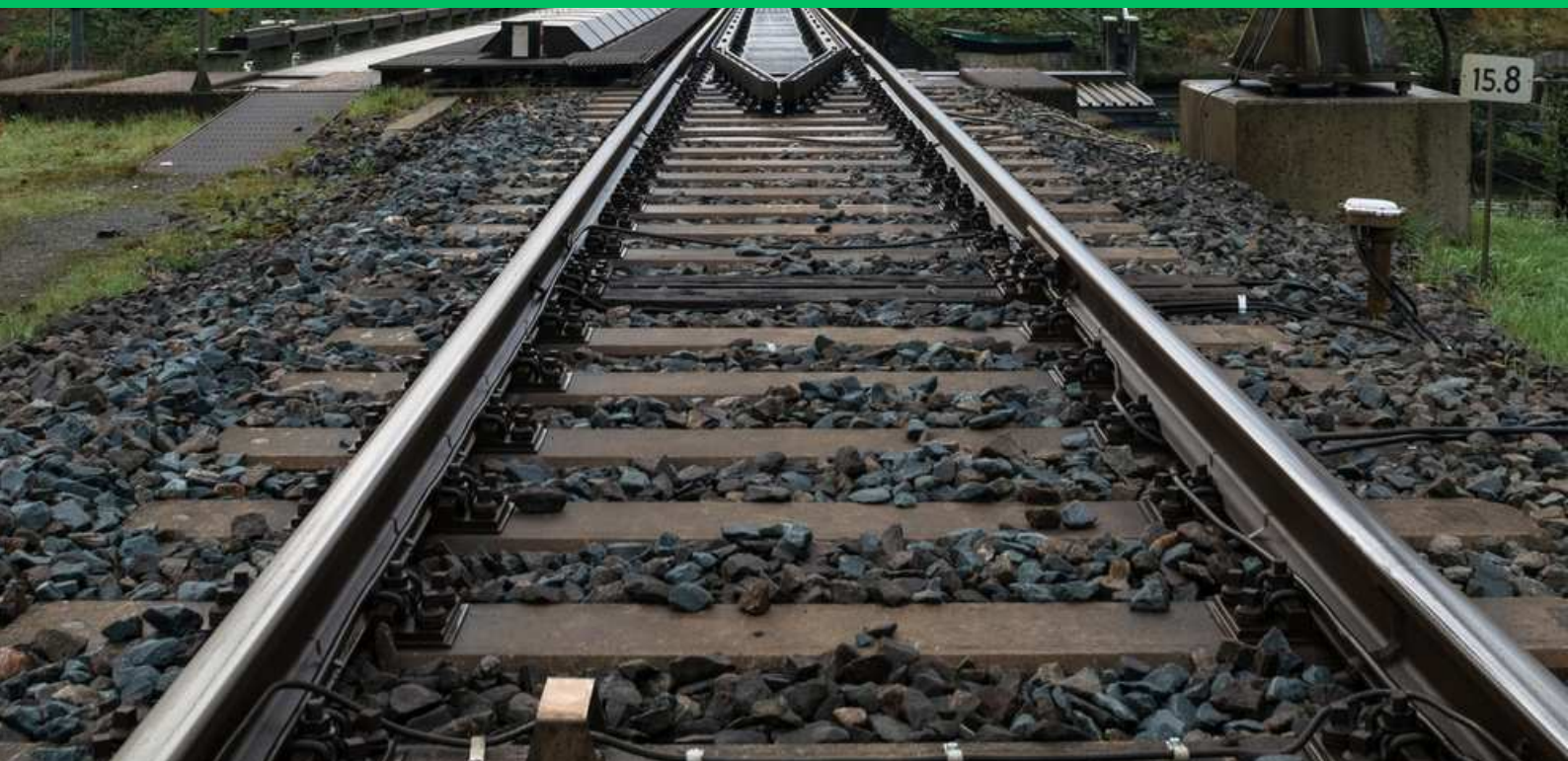
Werken aan een toekomstbestendige provincie vraagt iets van ons allemaal. Een open blik naar de toekomst met een gezamenlijke stip op de horizon. De gezamenlijke overheid heeft hier een faciliterende, kaderstellende en regisserende rol. Faciliterend daar waar het gaat om het betrekken van de stakeholders en inwoners, het faciliteren van het proces en het organiseren van het benodigde instrumentarium en bijbehorende budget. Kaderstellend bij het definiëren en kwantificeren van de opgaven en de ambities. Regisserend om als bevoegd gezag samen met de betrokken stakeholders te werken naar doelrealisatie. Afspraken met partijen komen in goed overleg tot stand, maar ze zijn niet vrijblijvend.

● 4.5 Benodigd instrumentarium

Doelen bereiken we niet vanzelf. Een goede fundering in de vorm van een provinciaal plan voor het landelijk gebied zoals het voormalig PPLG (inclusief leefbaarheid) is volgens CDA Overijssel belangrijk. Met praten alleen komen we er niet. Dat hebben we al te lang gedaan. Het is nu tijd om samen met inwoners, ondernemers, grondeigenaren en gebruikers aan de slag te gaan. Voldoende budget is een voorwaarde. We hebben we aanvullende instrumenten nodig zoals voldoende ruimte en flexibiliteit in omgevingsplannen en vergunningen. Regelingen voor (af)waardering van grond, een landschapsfonds voor groenblauwe diensten en voldoende budget om de verandering te kunnen faciliteren en financieren. Grondgebruik zal passend moeten zijn bij waterkwaliteitsdoelen. In overleg met de gezamenlijke grondgebruikers moet een plan opgesteld worden dat recht doet aan de waterkwaliteit en ruimte biedt voor passende agrarische ontwikkelingen, waarbij ook gedacht moet worden aan langjarige contracten (25 jaar) en maatwerk op bedrijfsniveau. Hierover moeten bindende afspraken worden gemaakt. Doelsturing kan een middel zijn om de doelen te bereiken.

● 4.6 Speerpunten

1. Doelsturing als optie bij het realiseren van de opgaven en maatwerk op bedrijfsniveau
2. Afspraken voor doelrealisatie op basis van goed overleg (convenant) met grondeigenaren
3. Behouden en koesteren van bestaande natuur
4. Nieuwe natuur moet het landschap versterken (zoals landschapselementen)
5. Landschapsfonds voor groenblauwe diensten (buiten Natura 2000-gebieden) met langjarige contracten
6. Voldoende beschikbaar drinkwater
7. Saneren rioolwater overstorten
8. Afkoppelen hemelwaterafvoeren

● 5.0 Toekomstbestendigheid

● 5.1 Inleiding

Het landelijk gebied van Overijssel is schitterend in al haar facetten en dit willen we graag zo houden en het liefst versterken om zo een bijdrage te leveren aan een toekomstbestendige provincie. Om dit te kunnen realiseren, dienen we zorgvuldiger om te gaan met grondstoffen en met onze leefomgeving. Deels komen deze opgaven voort uit internationale afspraken zoals bijvoorbeeld het klimaatakkoord van Parijs of de Kader Richtlijn Water (KRW) die vaak een directe doorvertaling hebben (of krijgen) in generiek beleid, landelijk maar ook provinciaal zoals bij het realiseren van duurzame energie.

Bewustwording, bewustzijn en voldoende investeringscapaciteit zijn noodzakelijk om onze doelen te realiseren. Verduurzaming van bedrijven staat geregeld stil door juridische uitspraken over stikstof. Of randvoorwaarden zoals drinkwater- of energievoorziening kunnen niet gerealiseerd worden. De invloed van innovatieve oplossingen is groot en zal toenemen. Onderzoeks- en onderwijsinstellingen als UT en Saxion zijn hierin belangrijke instituten. Toekomstbestendigheid in relatie tot water is al in hoofdstuk 4 behandeld.

● 5.2 Omschrijving van de opgaven en ambitie

De ambitie en de opgaven zijn erg divers van aard. Ze worden deels rechtstreeks door vertaald vanuit het Rijk in generiek beleid en andere opgaven kunnen op individueel- of gebiedsniveau worden gerealiseerd of het is een combinatie hiervan. Verduurzaming speelt op velerlei terreinen, zoals bij energie, hergebruik grondstoffen, de CO₂-opgave in de bouw, industrie, mobiliteit en agrarische sector, het sluiten van kringlopen in de agrarische sector of de elektrificatie van het wagenpark.

● 5.3 Visie op de opgaven en ambitie

Duurzaamheid is een onderwerp dat ook een relatie heeft met voorgaande thema's als leefbaarheid, water en natuur, en economie. In dit hoofdstuk gaat het vooral om de energievoorziening in de breedste zin, het verantwoord omgaan met onze grondstoffen en kringlopen sluiten in de agrarische sector. Realisatie van groen gas middels mestvergisting biedt kansen door samenwerking met de agrarische sector. Waar het aansluit bij de brede maatschappelijke opgaven willen we dit stimuleren. Het aandeel duurzame energie uit zon en wind is de laatste jaren fors gestegen en dit willen we blijven stimuleren.

Grootschalige zonneparken op landbouwgrond zijn voor CDA Overijssel geen optie. Veel meer moet ingezet worden op zonnepanelen op daken van gebouwen en/of parkeerplaatsen. Bij nieuwe gebouwen is dat voor het CDA het uitgangspunt. Voorzien in de eigen energiebehoefte voor bedrijven en inwoners wordt steeds belangrijker.

Mogelijkheden voor (collectieve) energieopslag moeten gestimuleerd. In Overijssel wordt al op verschillende manieren hard gewerkt aan de realisatie van de doelen met steun van CDA Overijssel. Initiatieven met collectief eigenaarschap waarbij een belangrijk deel van de opbrengsten ten goede komt aan de lokale gemeenschap hebben de voorkeur boven commerciële. De verduurzaming van het elektriciteitsnet is een urgente opgave en essentieel voor het behalen van de klimaatdoelen. Overijssel moet hier mede regie op voeren. Samen met gemeenten moeten we komen tot een sluitend netwerk van elektrische laadpalen op openbare parkeerplaatsen.

Er dienen prestatieafspraken gemaakt te worden met woningcorporaties over het gebruik van biobased bouwmaterialen en hergebruik van bestaande bouwmaterialen, zowel bij nieuwbouw als bij renovatie van woningen. Voor biobased bouwmaterialen is een structurele samenwerking tussen bouw- en agrarische sector van belang. Provincie, waterschappen en gemeenten moeten zelf bij de verduurzaming het goede voorbeeld geven door toekomstbestendigheid nadrukkelijker een plaats te geven in hun eigen plannen.

Voor het sluiten van de kringlopen binnen de agrarische sector kunnen Kritische Prestatie Indicatoren (KPI's) een bijdrage leveren in het inzichtelijk maken van de behaalde doelen. Mestvergisting en de productie van groen gas kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan de realisatie van de klimaatdoelen. Verplichte bijmenging van groen gas is noodzakelijk om te komen tot een sluitende businesscase voor agrariërs. Er moet zo spoedig mogelijk een vergoedings-systeem operationeel zijn voor CO₂ in de vorm van carbon credits om bedrijven te belonen voor het bewust produceren. De provincie moet zich hier landelijk sterk voor maken. Communicatie vanuit de overheid over de opgaven is essentieel om bewustwording en bewustzijn te creëren.

Hieronder een lijst met voorbeelden die kunnen bijdragen:

- Collectieve energieopwekking en opslag vanuit de samenleving
- Groen gas als kans (lokaal ondersteunen)
- Stimuleren (collectieve) energieopslag
- Asbestverwijdering
- Opruimen of herbestemmen van Vrijkomende Agrarische Bedrijfsgebouwen (VAB)
- Klimaatbestendig maken van woonwijken
- Verduurzaming maatschappelijk vastgoed
- Gebruik van biobased materialen
- Korte keten (voedsel en materialen)
- Hergebruik van bouwmaterialen
- Vergoedingssystematiek CO₂ (carbon credits)

● 5.4 Rollen en verantwoordelijkheden van stakeholders

Bij de verduurzaming van het landelijk gebied moet de overheid duidelijke kaders stellen en/of faciliteren. Voor veel inwoners en/of bedrijven is het vaak nog onvoldoende duidelijk wat de opgaven precies zijn. De overheid heeft een belangrijke rol bij het creëren van bewustwording. Een goed elektriciteitsnet is een belangrijke randvoorwaarde bij het realiseren van de opgaven. De provincie dient hier nog meer de regie te nemen om netcongestie te voorkomen.

Overheden maken afspraken met woningcorporaties en ontwikkelaars over duurzaam bouwen en renoveren waarbij hergebruik van bestaande materialen en biobased uitgangspunten zijn. Ze moeten hierin zelf het goede voorbeeld in geven. Samenwerking tussen de agrarische sector en de andere sectoren wordt gestimuleerd om de verduurzaming te versnellen. De overheid moet hierbij een regierol op zich nemen. Gewassen die ingezet kunnen worden voor biobased bouwmaterialen leveren een positieve bijdrage aan de waterkwaliteit (geen of nauwelijks bemesting) en slaan veel CO₂ op. Hiervoor moet ruimte worden geboden waar dat ruimtelijk verantwoord is. De overheid dient de regie te nemen en samen met haar ondernemers en inwoners bindende afspraken maken waar de teelt van biobased gewassen ruimtelijk verantwoord is.

Het zoveel mogelijk sluiten van de kringlopen binnen de agrarische sector draagt bij aan het realiseren van diverse doelen op het gebied van waterkwaliteit, CO₂ en luchtkwaliteit. Samen met de agrarische sector moeten er bindende afspraken worden gemaakt om te komen tot doelrealisatie.

● 5.5 Benodigd instrumentarium

Er wordt al jaren gewerkt aan verduurzaming van onze samenleving. Echter, de successen zijn wisselend en ontoereikend om de doelen te behalen. Er moet meer regie vanuit de gezamenlijke overheden en meer geld beschikbaar worden gesteld om de doelen te behalen. Stimuleringsregelingen om particulieren en bedrijven tot verduurzaming te verleiden moeten met financiële regelingen verder worden ondersteund.

Duidelijke afspraken in de woondeals en/of prestatieafspraken met woningcorporaties en ontwikkelaars zijn belangrijk om de verduurzaming vorm te geven. Overheden moeten zelf het goede voorbeeld geven in hun eigen plannen en projecten door duidelijke kaders te stellen.

Afspraken op rijksniveau voor het verplicht bijmengen van groen gas zijn essentieel om tot een goed verdienmodel voor de agrariër te komen. Het opstellen van gezamenlijke bindende afspraken met de agrarische sector voor een ruimtelijk verantwoorde teelt van biobased gewassen wordt ook als noodzakelijk gezien. Het carbon credits-systeem waarbij CO₂-certificaten verhandelbaar worden moet zo snel mogelijk operationeel en breed inzetbaar worden. De overheid zal hier regie moeten nemen en dit niet allen aan de markt overlaten. Om de agrarische sector te ondersteunen in het sluiten van de kringlopen is het belonen op basis van KPI's van belang. De overheid moet hier samen met de sector bindende afspraken over maken.

● 5.6 Speerpunten

1. Blijven stimuleren van eigen energieopwekking en opslag
2. Bestuurlijke inzet om groen gas op lokaal niveau te realiseren.
3. Duidelijke prestatieafspraken met woningcorporaties en ontwikkelaars over verplicht toepassen van biobased bouwmaterialen
4. Toegang voor iedereen tot hernieuwbare energie
5. Carbon credits-systeem zo spoedig mogelijk opzetten

● 6.0 Analyse

● 6.1 Inleiding

In voorgaande hoofdstukken zijn de thema's leefbaarheid, water en natuur, economie, en toekomstbestendigheid behandeld. Langs deze thema's willen we het bredere palet van opgaven en ambities voor het landelijk gebied van Overijssel richting te geven. Hierbij is de Omgevingsvisie voor Overijssel leidend.

● 6.2 Visie CDA Overijssel als geheel op het landelijk gebied

De ontwikkelingen in het landelijk gebied gaan snel. De opgaven en ambities zijn groot en vragen veel van alle betrokkenen. Voor het CDA staan de opgaven niet ter discussie, maar moeten die worden gerealiseerd op een manier die bij Overijssel en haar inwoners past. Het zijn randvoorwaarden die van belang zijn voor een toekomstbestendig Overijssel waarin mensen centraal staan. Nogmaals de veranderingen gaan snel, sneller en groter dan we nu kunnen overzien. Deze veranderingen zijn geen bedreiging, maar bieden juist een kans om samen met onze inwoners te bouwen aan een nieuw toekomstperspectief.

We realiseren ons dat dit van velen van ons iets vraagt en niet in de laatste plaats van de agrarische ondernemers. Wij zien de agrarische ondernemers dan ook niet als onderdeel van het probleem, maar als onderdeel van de oplossing. Het is aan ons om het beleid en het instrumentarium op een dusdanige wijze vorm te geven dat de agrarische sector als grootste grondgebruiker samen met de overige stakeholders in staat is om inkleuring te geven aan de maatschappelijke opgaven. Er zal in bepaalde gebieden meer ruimte moeten komen voor vormen van niet-agrarische bedrijvigheid die aansluit bij de omgeving zoals recreatie en toerisme.

Overheid, ondernemers en inwoners zullen intensiever moeten samenwerken om te komen tot een toekomstbestendig landelijk gebied waarin mensen weer centraal staan. Een toekomst waarin vertrouwen en wederkerigheid ontwikkelingen versnellen. Waarin steden en landelijk gebied gezamenlijk invulling geven aan Overijssel. Het huidige beleid en werkwijze zal ons niet brengen waar we straks moeten zijn. Hoe dat exact vorm moet krijgen, willen we graag samen met onze inwoners en stakeholders vorm gaan geven in het belang van onze mooie provincie Overijssel, onszelf, onze kinderen en kleinkinderen.

● 6.3 Aanpak

Opgaven en ambities moeten integraal en bij voorkeur gebiedsgericht worden gezien waarbij mensen centraal staan. Het huidige beleid en werkwijze zijn ontoereikend om de veranderingen in het landelijk gebied in goed banen te leiden en te faciliteren. Dit vraagt, zoals al meerder keren gezegd, veel van iedereen. We pleiten dan ook voor een gebiedsgerichte aanpak waarbij de inwoners nadrukkelijk worden betrokken en die uiteindelijk moet resulteren in een breed gedragen gebiedsagenda waarin alle hiervoor behandelde thema's aan de orde komen.

Deze agenda gaat niet alleen over het buitengebied maar juist in samenhang met de buurtschappen, dorpen en steden. Alleen door de 'puzzel' samen te leggen, zullen we in staat zijn om de opgaven en veranderingen te benutten als basis voor nieuw perspectief. Dit vraagt van ons allen een andere insteek en houding. Dit vraagt om wederzijds vertrouwen in het bewustzijn dat het gemeenschappelijke belang groter is dan de optelsom van alle individuele belangen. Niet enkel redeneren vanuit opgaven, maar redeneren vanuit het grotere perspectief waarin alle thema's zijn belegd. Bij initiatieven niet enkel toetsend aan het bestaande beleid maar toetsen of het bijdraagt aan het gebiedsperspectief.

Met elkaar verkennen op welke wijze opgaven en ambities bij kunnen dragen aan het welzijn van mensen. Het vraagt om visie, moed, lef, eerlijkheid, transparantie en perspectiefvol leiderschap op ieder niveau.

● 7.0 Aanbevelingen

In dit hoofdstuk staan aanbevelingen om te komen tot een toekomstbestendig landelijk gebied in Overijssel waar onze leefomgeving ertoe doet en waarin mensen weer centraal staan. We realiseren ons dat niet iedere situatie gelijk is en dat we niet volledig zijn. Het is een dynamisch document dat we met elkaar om de zoveel tijd moeten actualiseren om aan te blijven sluiten bij de situatie en wensen van onze inwoners. Onze intentie is om de lokale afdelingen en onze vertegenwoordigers in de waterschappen van CDA Overijssel te inspireren en hiermee richting te geven voor onze gezamenlijke toekomst.

Hieronder een aantal aanbevelingen:

- Werk gebiedsgericht met gebiedsagenda's waarin mensen centraal staan
- Benader de opgaven en ambities integraal
- Ontschot de budgetten binnen gebieden
- Accepteer de verandering en benut deze als een kans
- Stel opgaven en ambities niet ter discussie, maar leg hoe het wel kan
- Maak keuzes, met niets doen help je de mensen niet
- Ondersteun, stimuleer en faciliteer passend ondernemerschap
- Innovatie is een kans
- Agrariërs zijn onderdeel van de oplossing
- Bodem en water blijven sturend en de basis voor ruimtelijk beleid
- Redeneer vanuit wederzijds vertrouwen en belang
- Verbindt stedelijk- en landelijk gebied.
- Toets initiatieven aan doelen en niet aan regels, kijk hoe het wel kan.

● 8.0 Samenstelling Commissie Landelijk Gebied

● 8.1 Proces

Het initiatief voor dit document is genomen vanuit de CDA Overijssel Commissie Landelijk Gebied in nauw overleg met het bestuur en Statenfractie van het CDA Overijssel. Deze visie is tot stand gekomen met inbreng van vele leden van het CDA Overijssel. Hiervoor zijn o.a. de volgende onderstaande activiteiten ondernomen:

- 18-09-2024 Start Commissie Landelijk Gebied
- 27-01-2025 Overleg met Statenfractie CDA Overijssel
- 19-02-2025 Verdiepingsavond op de thema's met vertegenwoordigers van CDA Overijssel, gemeenteraden en waterschap fracties
- 20-03-2025 Bespreken versie 1.0 CDA Overijssel Commissie Landelijk Gebied
- 03-04-2025 Gesprekken met recreatieondernemers
- 06-04-2025 Schriftelijke consultatie versie 2.0 CDA Overijssel Commissie Landelijk Gebied
- 09-04-2025 Bespreken 2.0 met CDA Overijssel bestuur en Statenfractie
- 23-04-2025 Bespreken versie 2.2 met leden CDA Overijssel in De Lutte
- 24-04-2025 Bespreken versie 2.2 met leden CDA Overijssel in Dalfsen
- 20-04-2025 Vaststelling definitieve versie door Commissie Landelijk Gebied, bestuur en Statenfractie
- 07-07-2025 Vaststelling in AB Overijssel

● Samenstelling CDA Commissie Landelijk Gebied

Voorzitter: Patrick Welman

Secretaris: Eric Kleissen

Leden: Gezina de Lange-Nabers

Peter Kamphuis	Hilde Berning
Arjan Zandvoort	Gerrit van den Berg
Henk Oegema	Max van Rechteren
Wilfred Stegeman	Luc Westerhof
Ellen Hemmers	Luc Diepman
Ruben ter Braak	Merel Straathof
Klaas de Lange	Harrie Alberts
Jeroen Piksen	Marc Smellink

